

Ed.

645. Nefndarálit

um frv. til 1. um breyt. á 1. nr. 38 15. febr. 1945, um stofnun búnaðarmálasjóðs.

Frá 2. minni hl. landbúnaðarnefndar.

Nefndin hefur klofnað um málið. ÁS og EE vilja samþykkja frv. eins og það nú liggur fyrir óbreytt. Við undirritaðir viljum vísa því frá með rökstuddri dagaskrá eða fella það að öðrum kosti. HG hefur ekki látið uppi álit sitt um málið í nefndinni.

Við undirritaðir nefndarmenn teljum, að frv. það, sem hér liggur fyrir, sé síður en svo til bóta frá þeim lögum, er nú gilda um búnaðarmálasjóð. Virðist okkur það bæði eðlilegt og sjálfsagt, að fé það, sem framleiðendur landbúnaðarvara greiða í sameiginlegan sjóð í þarfir landbúnaðarins, verði falið til ráðstöfunar þeirri æðstu stofnun, er þeir sjálfir hafa valið sér, — búnaðarþingi. Þar eiga öll búnaðarsambönd landsins fleiri eða færri fulltrúa, og einmitt nú, þegar deila er risin um skiptingu fjárlins, vill svo til, að áður en næst kemur til útdeilingar því, fara fram kosningar til búnaðarþings, og gefst þá búnaðarsamböndum eða framleiðendum kostur á að kynna sér allan hug tilvonandi búnaðarþingsfulltrúa í þessu máli og haga vali sínu samkvæmt því. Getur þá enginn dregið i efa, að næsta skipting á fé búnaðarmálasjóðs fari fram í anda og eftir vilja meiri hluta þeirra manna, er að sjóðnum standa, og teljum við það fyrirkomulag hið ákjósanlegasta.

Þeir, sem stóðu að því að undirbúa lögum um búnaðarmálasjóð og fá þau samþykkt á Alþingi, unnu að því máli i trausti þess, að bændur og fulltrúar þeirra á búnaðarþingi yrðu fjárráða þessa síns eigin fjár, þótt leitað væri löggjafans, að hann setti reglur um innheimtu þess, og upphæð þess væri lögbundin. Það var því ekki að kynja, þótt kurr nokkur heyrðist í liði búandmanna, er þeim var á síðustu stundu settur tilsjónarmaður. Ákvæði var smeygt inn i lögum i neðri deild, er frv. var endursent henni vegna smávægilegrar breytingar, sem gerð var í efri deild. Fluttu þá þeir sömu menn og nú eru flutningsmenn að breytingum þeim, er hér liggja fyrir í frv., brtt. um, að leita skyldi samþykis landbúnaðarráðherra, ef greiðslur fáru fram úr búnaðarmálasjóði.

Þar sem núverandi landbúnaðarráðherra hefur samþykkt gerðir búnaðarþings, um skiptingu sjóðfjárins, hefur ekki komið til árekstra milli þessara aðila enn um það efni og kemur vœtanlega ekki meðan þessa landbúnaðarráðherra nýtur við í því embætti. Þótt núverandi landbúnaðarráðherra sé fullkomlega treyst í þessum málum, á enginn vist, hvernig næsti landbúnaðarráðherra snýst við þeim.

Það var því öll von þess, að bændur vildu tryggja sér óskoruð umráð yfir sjóði þessum, sem einvörðungu er stofnaður af tillögum framleiðenda landbúnaðarvara og því stéttarsjóður þeirra. En þegar gerð var tilraun til að fá leiðréttning í þessu efni, var borin fram breytingartill. og samþykkt í neðri deild þess efnis að svípta búnaðarþing að fullu og öllu ráðstöfunarrétti sjóðsins, og úthlutun hans lögð undir Alþingi. Þannig er að farið. Bændur sameinast um að stofna sjóðinn í því trausti, að hann verði þeirra og þeir ráði yfir honum. Þeir fá aðstoð löggjafarvaldsins til að skipuleggja hann og verða um leið háðir því. Nú þegar þessi sjóður er kominn á laggirnar, er allt í einu snúið við blaðinu og umráðarétturinn tekinn af stofnendum.

Raddir eru uppi um það allvíða, að heldur skuli kjósa lögum úr gildi felld en una við það ofríki, sem ýmsir telja, að sé haft í frammi, ef breyting sú, er nú er orðin á frv., nær fram að ganga. Væri slíkt hið mesta neyðarúrræði.

Í sambandi við frv. þetta hefur mjög verið rætt um svokallað hótel, sem ýmsir telja, að búnaðarþing sé að stofna til með búnaðarmálasjóðnum, og skal því ekki fjölyrt hér um það. En það skal tekið fram, að búnaðarþing hefur enn ekki gengið frá þeim málum, og fer um það, eins og ályktun síðasta aðalbúnaðarþings ber með

sér, allt eftir því, hvort fé safnast nægilegt til gistiheimilisins annars staðar að. En fáir munu lá það, er séð hafa, hver er húsakostur Búnaðarfélagsins nú, þótt veitt hafi verið úr búnaðarmálasjóði fé til húsagerðar fyrir starfsemi þess.

Hins má hér geta, að annar flutningsmaður þeirrar breytingar á frv. eins og það var samþ. í neðri deild, hefur nú flutt frv. um sumarhótelbyggingar í stórum stíl fyrir stéttarfélag sitt, hin svokölluðu orlofsheimili, þar sem ríkissjóði er gert auk stórkostlegrar ábyrgðar (allt að hálfri milljón á ári) að veita til þeirra árlega um aldur og ævi 250 þúsund króna styrk, sem aldrei skal afturkræfur. Mun þó margur mæla, að sveitafólki, sem til Reykjavíkur fer að leita sér heilsubótar eða til annarra nauðsynjaerinda, sé ekki síður þörf að eiga sér þar athvarfsstað en hinum úti um sveitir landsins, er þeir fara skemmtileiðangra bíðustu sumarmánuðina.

Við leggjum því til, að frv. verði afgreitt með svofelldri

RÖKSTUDDRI DAGSKRÁ:

Ákvæði frv. þessa, ef að lögum verður, ná fyrst til ráðstöfunar á fé búnaðarmálasjóðs árið 1947. Þar sem raddir eru uppi um það, að ef lögum um búnaðarmálasjóð verði breytt svo sem frv. gerir ráð fyrir, þá beri að gera fleiri eða aðrar veigamiklar breytingar á lögunum, og þar sem Alþingi það, er kemur saman á næsta hausti, hefur, ef það verður þá talið nauðsynlegt, nógán tíma til að setja fyrir árslok ný lög um búnaðarmálasjóð, þá óskar deildin þess, að ríkisstjórnin láti í samráði við Búnaðarfélag Íslands fara fram athugun á því, hverra breytinga sé þörf á téðum lögum, svo fljótt, að niðurstöður þeirra athugana megi leggja fram í frumvarpsformi á næsta Alþingi, og tekur fyrir næsta mál á dagskrá.

Alþingi, 27. mars 1946.

Þorsteinnsson, Páll Hermannsson.
form., frsm.